

Списък на публикациите

на гл. ас. д-р Клаида Владиславова Дойчинова

за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „ доцент “ по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ...(Методика на обучението по биология и здравно образование), обявен от Шуменски университет „ Епископ Константин Преславски“ в ДВ, бр.63/01.08.2025 г.

I. ХАБИЛИТАЦИОНЕН ТРУД – МОНОГРАФИЯ

1. **Дойчинова, К.** Екологичната компетентност и мястото ѝ във формалното и неформалното образование(практико-приложни аспекти). – УИ: Епископ Константи Преславски, Шумен, 2025, с. 155, ISBN 978-619-201-874-0.

Резюме: Монографичният труд представя екологичната компетентност като съвкупност от научни знания и разсъждения за вземане на осъзнати информирани решения - на регионално, национално и глобално ниво, за намаляване на въздействията и създаване на устойчиви практики на формиране на нов, екологосъобразен модел на поведение, има междудисциплинарен характер и се изгражда най-успешно в компилацията между формалното и неформалното образование, където се срещат знанието и практическият опит. Разгледани са подробно ключови понятия, свързани с формирането на екологична компетентност, взаимодействието между екологичното знание и екологичното поведение в процеса на обучението, уменията като елемент на екологичната компетентност на личността и проектно – базираното обучение в контекста на ефективност на дейността на учениците за формиране на екологична компетентност. Анализирани са различни аспекти на екологичната компетентност и връзката ѝ с устойчивото развитие, междупредметната интеграция, уменията и интелигентността и взаимодействието между екологичното знание и екологичното поведение. Взаимодействието между формалното и неформално образование, тяхното съдържание, задачи и цели е разгледано в контекста на нормативната уредба и държавните образователни стандарти в

България. В края на монографичният труд е представено проведеното експериментално изследване с прилагане на проектния метод: "Формиране на екологична компетентност на учениците в пресечното поле на формалното и неформално образование". Подробно са описани използваните методи на изследване, обекта, съдържанието, конкретните задачи и целите на педагогическия експеримент. Получените резултати доказват ролята и предимствата на интегрираното използване на формалното и неформалното образование, и прилагането на проектно – базираното обучение, което формира екологичната компетентност на учениците, реализирайки нормативно заложените изисквания за крайния резултат от обучението като система от знания, умения и отношения.

Монографията може да се ползва от учители, преподаватели и студенти, работещи в областта на образованието и от всички, които се занимават с проблемите на устойчивото развитие.

II. ПУБЛИКУВАНА МОНОГРАФИЯ, КОЯТО НЕ Е ПРЕДСТАВЕНА КАТО ОСНОВЕН ХАБИЛИТАЦИОНЕН ТРУД

- 1. Дойчинова, К.** Дебатът – възможност за развитие на критично мислене в обучението по биология и здравно образование. – УИ: Епископ Константин Преславски, Шумен, 2025, с. 156, ISBN 978-619-201-880-1.

Резюме: Монографията представя дебата като част от ефективните интерактивни стратегии, съчетаваща в себе си възможности за логическо и критично мислене, за съпоставяне на различни гледни точки, за толерантност и емпатия. При правилно структуриране, дебатът предоставя нестандартна учебна среда, която стимулира критичното мислене, което е сред най-важните умения, от които учениците все повече се нуждаят. Обучението по биология и здравно образование предоставя добра основа за развитие на критично мислене. Първа глава разглежда критичното мислене като основна цел на 21 век. Последователно са представени структурата, същността и основните компоненти, които определят възможностите на критичното мислене. Критичното мислене е дефинирано като съвкупност от когнитивни и метакогнитивни умения, включващи анализ, синтез и оценка на информация, както и формиране на изводи. Разгледани са критериите за оценка на уменията, етапите на развитие и основните характеристики на критичния мислител. Представени са различни таксономии на когнитивните умения, включени в състава на критичното мислене. Втора глава разглежда мотивацията като иманентна

част от състава на критичното мислене. Разгледани са същността и функциите на мотива, факторите, които влияят върху мотивацията за учене. Представена е връзката между теориите на мотивация, критичното мислене и дебатът в обучението по биология. В трета глава е представено интерактивното обучение, което в съдържателен аспект включва интрактивни стратегии, интерактивни технологии и интерактивни техники. Описани са същността на дебата като интерактивен метод, основните му елементи, ключовите понятия и принципи на водене на дебат. На база учебното съдържание по биология и здравно образование са предложени различни варианти за организиране на часовете по биология с прилагане на дебат в осми, девети. Десети и дванадесети клас.

Предложените сценарии за дебати могат да се ползват в обучението по биология. Монографичният труд може да се ползва от учители, студенти и всички, работещи в областта на обучението по биология и здравно образование.

III. СТАТИИ И ДОКЛАДИ, ПУБЛИКУВАНИ В СВЕТОВНОИЗВЕСТНИ БАЗИ ДАННИ

1. **Diychinova K.** Developing critical thinking in biology and health education teaching – 7th grade “Type of molluscs” *Acta Scientifica Naturalis*, 2025, 12(2) 62-74 DOI: <https://doi.org/10.2478/asn-2025-0013> (CABI, EBSCO), ISSN 1314-6289 (печат), ISSN 2815-4622 (онлайн). https://www.webofscience.com/wos/alldb/full-record/RC:158361051_S24

Резюме: През последните години изследванията , свързани с критичното мислене се увеличиха значително. Новата образователна парадигма акцентира върху формирането на умения на 21-век, едно от които е критичното мислене, като го обяви за основно умение на ученето в 21 век. Критичното мислене представлява съвкупност от умения, които е необходимо да бъдат интегрирани във всички дисциплини, за да могат учениците да осъзнаят собствените си мисловни процеси, да могат да вземат информирани решения за бъдещето си развитие , да поемат отговорност за последствията от своите дейности. Учебното съдържанието по биология дава тази възможност на учениците, като ги поставя в ситуации, в които трябва да решават биологични, екологични и здравни проблеми, да предлагат решения, да анализират и осъзнават действията си.

Статията представя приложението на триетапен модел „Знам – Искан да знам – Научих“ за развитието на критично мислене при изучаването на

темата „Видове мекотели“ в курса по биология и здравно образование в 7. клас.

2. Doychinova, K., A competency-based approach in the environmental education of the students - future biology teachers. Acta Scientifica Naturalis, 2024, vol. 11, issue 1, pp. 56-69 (ISSN: 2367-5144, eISSN: 2603-347X, Web of Science (FSTA, CABI), EBSCO, <https://doi.org/10.2478/asn-2024-0006>, https://www.webofscience.com/wos/alldb/full-record/RC:139776592_S24)

Резюме: Съвременните тенденции на глобализация и засилено международно сътрудничество, както и стремежът за изграждане на общество, основано на знанието, поставиха институциите за висше образование в условията на все по-засилен обществен интерес. Бързо навлизащата дигитализация, внедряването на изкуствения интелект и особено поколенческите характеристики на обучаемите обуславя необходимостта от нови подходи в преподаването и ученето, съобразени с индивидуалните потребности. Един от тях е компетентностният подход, който представлява една от водещите педагогически концепции на XXI век и е основа за формиране на екологична компетентност. Прилагането му в педагогическата практика е сериозно предизвикателство както за учителите, така и за студентите- бъдещи учители по биология.

В статията са анализирани на структурна и функционална основа компонентите на екологичната компетентност. Представен е теоретичен модел за формиране на екологична компетентност в дисциплината „Форми и методи за екологично образование и възпитание в обучението по биология“, включена в учебния план на студенти, ОКС“ магисър“. Моделът е насочен към актуализиране визията на учебния процес по съответната дисциплина, основната част на която е екологичното образование.

3. Doichinova, K. "The debate - an opportunity for the formation of ecological culture in Biology and Health Education" Acta Scientifica Naturalis, 2024, 11(2): 42-59. <https://doi.org/10.2478/asn-2024-0012>(CABI, EBSCO), Print ISSN 2367-5144, Online ISSN: 2603-347X. https://www.webofscience.com/wos/alldb/full-record/RC:143681185_S24)

Резюме: Настоящото изследване е част от дидактически експеримент, целта на който е да установи възможностите за приложение и ефективността на училищния дебат , като интерактивен метод на обучение по „Биология и здравно образование“ в XII клас с цел формиране на

екологична култура на учениците. Представено е прилагането на училищен дебат като част от интерактивни методи, съответстващ на целите на екологичното образование и възпитание на избрана методическа единица от раздел „Устойчиво развитие- стратегия за запазване живота на земята“ и са предложени варианти за приложението му в конкретен етап от макроструктурата на урока.

Статията представя резултати от проведена анкета с учениците за проучване мнението им по въпросите за прилагането на дебата като метод на обучение. Анализът на резултатите показва, че учениците са мотивирани да се включват активно в процеса на обучение по „Биология и здравно образование“ ,приемат дебата като интерактивна форма на обучение, защото смятат , че повишава тяхната екологична култура и развива ключови умения като: критично мислене; умения за подкрепа на устойчивото развитие; работа в екип; вземане на информирани решения по различни екологични теми; усъвършенства уменията за анализ и оценка на отношението човек- общество- природа.

4. Doichinova, K. Learning for sustainability - competences and expectations, Acta Scientifica Naturalis, 2023, 10(1): 47-56. <https://doi.org/10.2478/asn-2023-0005> (CABI, EBSCO), Print ISSN: 2367-5144, Online ISSN 2603-347X https://www.webofscience.com/wos/alldb/full-record/RC:139720401_S24

Резюме: Концепцията за устойчиво развитие може да играе ролята на основен фактор за различни отрасли на знанието, основен фактор в образователната система, фокусиран върху решаването на съществуващи и предотвратяване на нови социални, икономически и екологични проблеми.

Статията акцентира върху същността на ученето, насочено към екологична устойчивост и предизвикателствата, свързани с образованието за устойчиво развитие Разгледана е новата европейска рамка за компетентности в областта на устойчивостта, където се очертават компетентностите, необходими за екологичния преход, включващи критично мислене, инициативност, опазване на природата и поемане на отговорност за негативните последствия, които ежедневните действия и решения оказват върху околната среда и климата в световен мащаб.

5. Doychinova, K. The ability to form environmental competence throughout Waste management, Acta Scientifica Naturalis, 2023, 10(3): 53-72. <https://doi.org/10.2478/asn-2023-0022> (CABI, EBSCO), Print ISSN 2367-5144, Online ISSN 2603-347X.

https://www.webofscience.com/wos/alldb/full-record/RC:142028590_S24

Резюме: Екологичната компетентност е категория, свързана с екологично съзнание, екологична култура, екологичната етика и екологичното поведение и е ключова компетентност. Един ефикасен начин за изграждането на обществено съзнание за екологична отговорност е разделянето на отпадъците, понятие което в момента е широко разпространено из цяла Европа. Работата по проект е интегративна стратегия, която предоставя възможности за сътрудничество и взаимодействие между учениците в екипна организация на познавателната дейност, за реализиране на връзката между теоретичните знания и практическата дейност на учениците, за осъществяване на активно обучение на учениците и ефективна социализация на обучението, което повишава практическата насоченост на придобитите знания и компетентности.

Статията представя резултати от прилагането на проектния метод като възможност за повишаване на екологичната компетентност на учениците от прогимназиален етап, свързани с устойчиво управление на отпадъците в училище и в техните домакинства.

Изготвил:

Клаида Владиславова Дойчинова